

Doğal Kaynaklar

Yenilenebilir Doğal Kaynaklar

- Su
- Güneş
- Rüzgâr
- Dalga

Yenilenemeyen Doğal Kaynaklar

- Doğal gaz
- Kömürler
- Petrol
- Madenler

Belirli Koşullarda Yenilenebilir

- Ormanlar
- Toprak
- Jeotermal

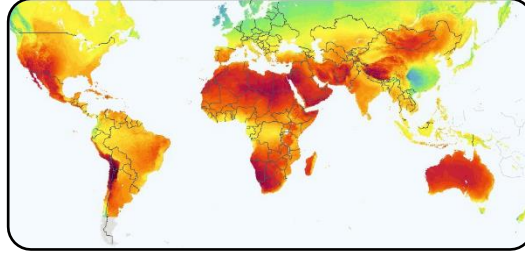
Doğal Kaynak: İnsan etkisi olmadan doğada kendiliğinden oluşmuş üretim için gerekli olan kaynaklara denir.

Doğal kaynak kullanımının artma nedenleri:

- ✓ Sanayi devrimi
- ✓ Teknolojik gelişmeler
- ✓ Nüfusun artması

Güneş: Yenilenebilir kaynaklardan biridir. Elektrik üretiminde kullanılır. Güneş santrallerinin kurulumu maliyetlidir. Depolama kısmında sıkıntılar bulunur.

- ✚ Dünya üzerinde Güneş enerjisi Potansiyeli 30. Enlemler civarında daha yoğundur.

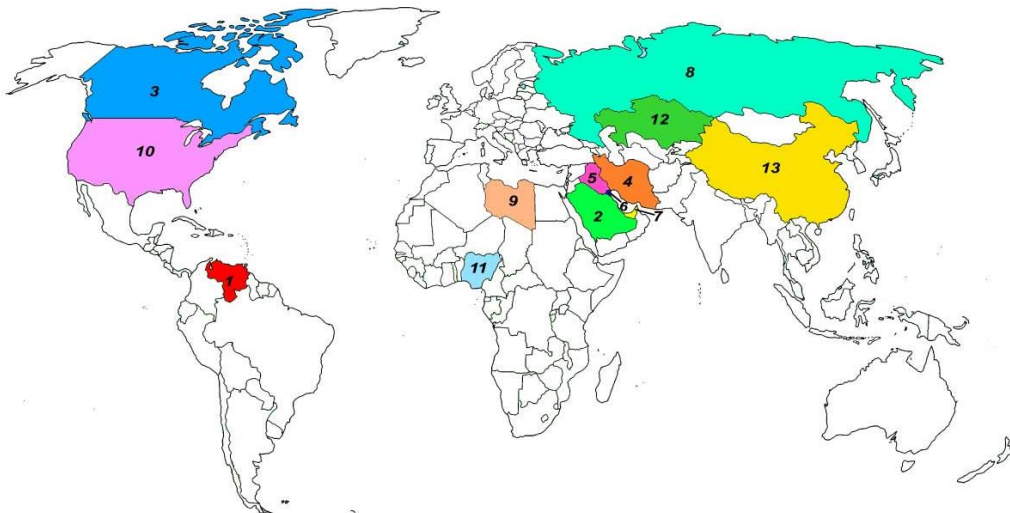
Rüzgâr: Yenilenebilir çevre dostu enerji kaynağıdır. Eskiden yelkenli gemilerde kullanılan rüzgâr gücü günümüzde rüzgâr santralleri ile elektrik üretiminde kullanılmaktadır. Ayrıca sörf ve yelken yarışmaları turizm açısından önemlidir.

Dalga: Yenilenebilir enerji kaynağıdır. Okyanus ve denizlere kıyısı olan yerlerde uygulanabilir. Rüzgâr etkisiyle oluşan dalgalarla elektrik üretilir. Dünyada İngiltere, Portekiz, ABD, İspanya gibi ülkelerde dalga gücünden elektrik üretimi yaygındır.

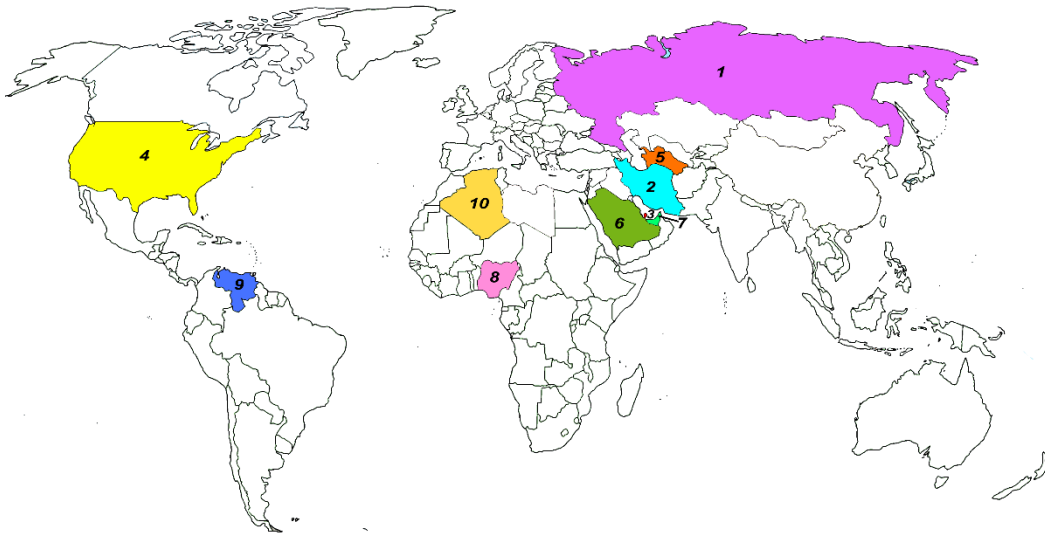
Su: Geçmişte içme, ulaşım ve tarım alanında kullanılırken buna ek olarak günümüzde barajlar ile elektrik üretiminde yoğun kullanımı vardır. Balıkçılık ve sanayide de kullanımı vardır.

Petrol: 20.yy. dan sonra kullanılmaya başlayan petrolün önemi benzin ve dizel motorların icadı ile artmıştır. Günümüzde petrokimya sanayi, ulaşım araçlarında, kara yolu yapımında, termik santraller ve elektrik üretimi gibi birçok alanda kullanılır.

- 1 Venezuela 300.878 mv.
- 2 Suudi Arabistan 266.455 mv.
- 3 Kanada 169.709 mv.
- 4 İran 158.400 mv.
- 5 Irak 142.503 mv.
- 6 Kuveyt 101.500 mv.
- 7 Birleşik Arap E. 97.800 mv.
- 8 Rusya 80.000 mv.
- 9 Libya 48.336 mv.
- 10 ABD 39.230 mv.
- 11 Nijerya 37.070 mv.
- 12 Kazakistan 30.000 mv.
- 13 Çin 24.649 mv.

Doğal gaz: Kömür ve petrole göre daha temiz olduğu için daha fazla tercih edilmektedir. Konutların ısıtılması, sanayi, ulaşım, elektrik üretiminde yoğun olarak kullanılmaktadır.

- ① Rusya 50.279 milyar m³
- ② İran 33.988 milyar m³
- ③ Katar 23.831 milyar m³
- ④ ABD 14.254 milyar m³
- ⑤ Türkmenistan 12.177 milyar m³
- ⑥ Suudi Arabistan 9.423 milyar m³
- ⑦ Birleşik Arap Emirlikleri 6.091 milyar m³
- ⑧ Nijerya 5.761 milyar m³
- ⑨ Venezuela 5.674 milyar m³
- ⑩ Cezayir 4.504 milyar m³

Kömür: Kalitesine göre Antrasit, Taş kömürü, Linyit, Turba gibi çeşitleri vardır. Geçmişte ısınma ve demir eritilmesinde kullanılmıştır. **Buhar makinesinin** icadı kömürün kullanım alanını genişletmiştir. Günümüzde yoğun olarak **termik santrallerde** ve demir-çelik üretiminde kullanılmaktadır. Konutlarda kullanımı azalarak yerini doğal gaza bırakmaktadır.

Jeotermal: Fay hatlarının olduğu yerlerde bulunan sıcak sulardır. Geçmiş zamanlarda sıcak su ihtiyacı için ve hamamlarda kullanılmışlardır. Günümüzde kaplıcalarda, konut sera ısıtılmasında ve elektrik üretimi gibi alanlarda kullanılır. Dünya fay hatlarıyla paralellik gösterir.

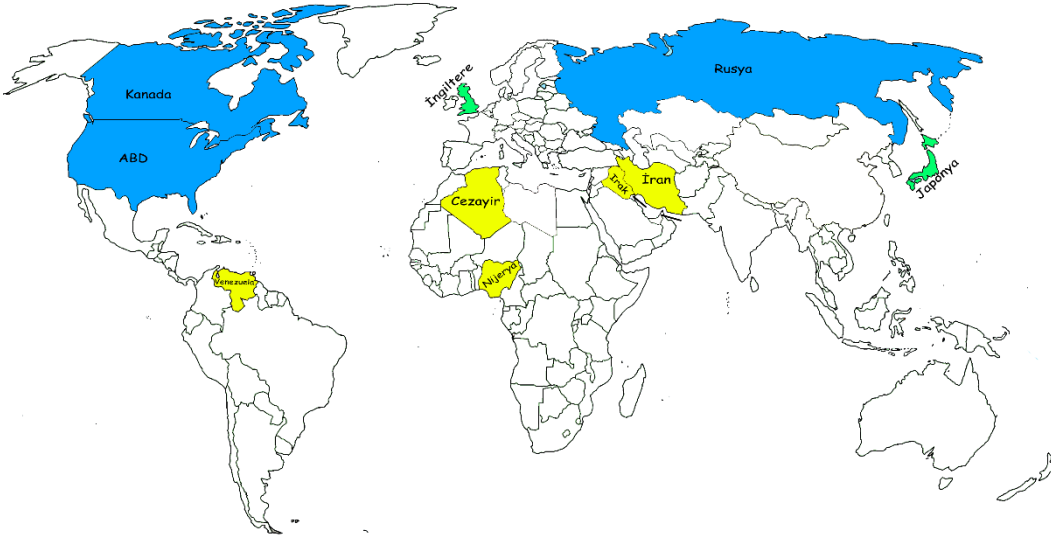
Topraklar: Topraklar insanların yerleşik hayata geçtiği Neolitik Çağ'dan beri tarım alanında yoğun olarak kullanılmaktadır. Çömlek yapımında da geçmişten günümüze kadar toprak kullanılmıştır. Günümüzde kiremit, tuğla, fayans, porselen yapımında kullanılır.

Ormanlar: Yağışların düzenli ve yeterli olduğu alanlarda görülür. Ormanlar geçmişte ısınma, gemi yapımı gibi alanlarda kullanılmıştır. Günümüzde Ormanlar mobilya, ilaç, kozmetik, kâğıt, ısınma gibi alanlarda kullanılmaktadır.

Source: Adapted from United Nations World map, 2020.

Dünyada Doğal Kaynak Ekonomi İlişkisi

- ✓ Doğal kaynakların dünya üzerinde dağılımı dengeli değildir. Kimi ülkeler doğal kaynak bakımından zenginken kimi ülkelerde doğal kaynaklar sınırlıdır.
- ✓ Ülkelerin gelişmişlik düzeyi artıka ekonomik etkinliklerin yapılmasında doğal koşulların etkisi azalmaktadır.
- ✓ Doğal kaynakların fazla olması o ülkenin gelişmiş olduğu anlamına gelmez. Doğal kaynakların az olması da ülkenin gelişmemiş olduğunu göstermez. Önemli olan bu doğal kaynakların ülkeler tarafından nasıl kullanıldığıdır.

- Venezuela, Cezayir, Nijerya, İran, Irak gibi ülkeler doğal kaynak bakımından zengindir fakat bu doğal kaynakları işleyecek teknolojiye sahip değildir. Sermaye ve alt yapı yetersizdir. Aynı zamanda çeşitli dış baskılarla mücadele ederler. Bu durum ülkerin doğal kaynaklarını işlemeden ucuza satmalarına neden olur. Doğal kaynak bakımından zengin olsalar da gelişmişlikleri artmaz.
- ABD, Kanada, Rusya gibi ülkeler doğal kaynak bakımından zengin olukları gibi bu doğal kaynakları işleyecek teknoloji, sermaye ve alt yapıya sahiptir. Bu durum bu ülkelerin zenginleşmesini ve gelişmesini sağlamıştır.
- İngiltere, Japonya gibi ülkeler doğal kaynak bakımından fakir olmalarına rağmen gelişmiş teknolojileri, sermaye ve alt yapıları sayesinde zenginleşmiş ve gelişmişlerdir.

Türkiye'de Doğal Kaynak Ekonomi İlişkisi

- ✓ Ülkemiz genel olarak doğal kaynak bakımından zengin bir ülkedir.
- ✓ Bor, Krom, Mermer üretimimiz oldukça fazladır.
- ✓ Petrol, doğalgaz ve taş kömürü bakımından ise fakir bir ülkeyiz.
- ✓ 3. jeolojik zamanda oluştuğumuz, genç oluşumlu olduğumuz için jeotermal kaynaklar fazladır.
- ✓ Ülkemizin yüz ölçümünün üçte biri tarım arazisidir.
- ✓ Ülkemizin engebeli olması ve akarsuların varlığı hidroelektrik potansiyelinin fazla olmasını sağlamıştır.
- ✓ Nüfusun ve sanayi üretiminin artması Türkiye'de doğal kaynak ihtiyacını artırmakta bu da doğal kaynak ithalatının fazla olmasına yol açmaktadır.
- ✓ Ülkemizin orman varlığı %29,4'dür (2021). Bu oran sürekli artış göstermektedir.
- ✓ Ülkemiz maden çeşitliliği bakımından zengin bir ülkedir.

Bor